

С. І. Собчук,
аспірант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ

МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ В СИСТЕМІ БЮДЖЕТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

S. Sobchuk,
post-graduate student of the finance department, Kyiv National Trade and Economics University

INTERBUDGETARY TRANSFERS IN THE SYSTEM OF BUDGET REGULATION

Визначено особливості функціонування системи міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання економічного розвитку. Проаналізовано динаміку основних міжбюджетних трансфертів в Україні та визначено їх частку в доходах місцевих бюджетів. Охарактеризовано базову та реверс-субсидію в системі горизонтального вирівнювання податкоспроможності території. Розглянуто механізм використання соціальних трансфертів як інструменту перерозподілу валового внутрішнього продукту. Оцінено вплив змін до бюджетного та податкового законодавства в рамках фінансової децентралізації. Запропоновано напрями удосконалення міжбюджетних відносин у системі бюджетного регулювання.

The features of the system of transfers as an instrumental for budgetary management of economic development are defined. The dynamics of the main interbudgetary transfers in Ukraine are analyzed, and their shares of the income of local budgets are determined. Basic and reverse subsidies in the system of horizontal equalization fiscal capacity of the territory are described. The mechanisms of using social transfers as instruments of redistribution of the gross domestic product are considered. The effects of changes in budget and tax law in the framework of financial decentralization are appreciated. The directions of perfection of interbudgetary relations in the system of budget regulation are proposed.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, міжбюджетні трансферти, бюджетна система, місцевий бюджет, державний бюджет.

Key words: interbudgetary relations, interbudgetary transfer, budgetary system, local budget, the state budget.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Фінансові ресурси у будь-якій державі є нерівномірно розподіленими як у вертикальній площині (між державним та бюджетами територіальних одиниць відповідних рівнів), так і у горизонтальній проекції (між бюджетами одного рівня). Водночас принцип єдності бюджетної системи та рівності доступу громадян до послуг, які надаються за рахунок бюджетного фінансування, вимагають забезпечити таку організацію бюджетних відносин, при якій об'єктивно зумовлена нерівномірність була б виправлена певними компенсаторними механізмами. В цих умовах основним інструментом, що дозволяє використовувати позитивні моменти від децентралізації і мінімізувати негативні ефекти від передачі деяких повноважень, є державна фінансова допомога бюджетам нижчого рівня, тобто міжбюджетні трансферти. Метою надання державної фінансової допомоги місцевим бюджетам є вирівнювання бюджетної забезпеченості регіонів і муніципалітетів, доступу громадян, незалежно від місця їх проживання, до основних бюджетних послуг і соціальних гарантій при одночасному створенні стимулів для проведення на регіональному і місцевому рівнях раціональної бюджетної політики, розвитку та

ефективного використання податкового потенціалу, підвищення ефективності бюджетних витрат. У зв'язку з цим теоретичного та практичного значення набувають дослідження формування доходів місцевих бюджетів у системі міжбюджетного регулювання та розробки методологічних підходів щодо удосконалення бюджетного прогнозування як вагової складової системи перспективного планування фінансового та економічного розвитку територій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання формування та удосконалення теоретико-методологічних засад функціонування системи міжбюджетних трансфертів останніми роками перебувають у центрі уваги науковців і досліджуються у працях таких вчених-економістів, як О. Василик, І. Запатріна, І. Лук'яненко [5], А. Лисяк [1], І. Луніна, І. Лютий, В. Опарін, В. Федосов, І. Чугунов [3], С. Юрій та інших. Проблема-тика використання міжбюджетних трансфертів як інструменту фінансового вирівнювання в зарубіжних країнах розглядається в рамках досліджень провідних представників різних економічних шкіл: Дж. Б'юкенена, А. Вагнера, Дж. М. Кейнса [4], П. Самуельсона, А. Смі-

Таблиця 1. Динаміка показників міжбюджетних трансфертів у 2011–2015 рр.

Роки	2011	2012	2013	2014	2015	2011-2015
Обсяг міжбюджетних трансфертів, що передаються з державного бюджету до місцевих, млрд грн.	93,3	124,7	115,7	130,6	171,5	127,2
Темпи зростання обсягів міжбюджетних трансфертів, %	122	131,2	93,1	112,7	133,2	118,4
Темпи зростання доходів місцевих бюджетів (без урахування трансфертів), %	107,4	116,6	104,3	96,1	119,2	108,7
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів, %	52,3	55,2	52,4	56,4	59,1	55,1
Обсяг міжбюджетних трансфертів, що передаються з місцевих бюджетів до державного, млрд грн.	2,72	1,34	1,61	2,12	3,14	2,2
Частка трансфертів у видатках місцевих бюджетів, %	1,5	0,6	0,7	0,9	1,1	0,96

та [8], Дж. Стігліца [10], Дж. Тобіна, А. Лаврова, А. Пігу, С. Фішера, Дж. Хікса.

Недостатньо дослідженими залишаються питання щодо формування міжбюджетних трансфертів, зокрема, удосконалення їх структури, класифікації, механізму розрахунку, що сприятиме розвитку економіки, створюючи підґрунтя для проведення структурних реформ та забезпечуючи фінансові потреби місцевих органів влади щодо реалізації їх конституційних обов'язків.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є визначення особливостей функціонування системи міжбюджетних трансфертів як інструменту бюджетного регулювання економічного розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єктивна необхідність регулювання державою міжбюджетних відносин зумовлена наявністю різних фіскальних дисбалансів, спричинених дією природно-кліматичних, історичних, географічних, соціально-демографічних, економічних та багатьох інших чинників. З правової точки зору міжбюджетні відносини передбачають: законодавче розмежування повноважень держави та місцевого самоврядування щодо надання соціальних послуг; установа сфери їх спільних повноважень; визначення видатків державного та місцевих бюджетів, якими фінансуються суспільні послуги; розподіл доходів між державним та місцевими бюджетами; установа переліку делегованих повноважень органів державної влади органам місцевого самоврядування; визначення політики держави у сфері фінансового вирівнювання [6, с. 271].

Відповідно до структури доходів місцевих бюджетів в Україні бюджетне вирівнювання здійснюється здебільшого не за рахунок закріплених за місцевими бюджетами доходів, а за рахунок міжбюджетних трансфертів, а тому офіційні трансферти із Державного бюджету України є основним джерелом формування фінансових ресурсів місцевого самоврядування для здійснення делегованих державних повноважень. Як бачимо з даних динаміки офіційних трансфертів, їх частка у доходах місцевих бюджетів є досить значною і має тенденцію до збільшення, що відображено у таблиці 1.

Як свідчать дані таблиці 1, сума перерахованих коштів до місцевих бюджетів з Державного бюджету протягом 2011–2015 років збільшилась на 99,74 млрд грн. або на 138,95 відсотків, проте у 2013 році сума трансфертів до місцевих бюджетів, навпаки зменшилась порівняно до попереднього 2012 року на 8,97 млрд грн. або на 7,19 відсотка. Попри складну макроекономічну ситуацію в країні виконання видаткової частини бюджету за міжбюджетними трансфертами протягом 2011–2015 років здійснювалось нерівномірно згідно із передбаченим розписом по роках. Найбільше відхилення порівняно із запланованим розписом видатків із бюджету міжбюджетних трансфертів спостерігається у 2013 році та становить 4,06 відсотка, а найменше — у 2011 році — 0,64 відсотка. Причиною цього є те, що у 2013 році не вистачало коштів для перерахування міжбюджетних

трансфертів. У 2015 році виконання обсягів перерахованих коштів до місцевих бюджетів із Державного бюджету складає 0,7 відсотка, що на 3,07 відсоткових пункти менше у порівнянні із 2014 роком. У структурі міжбюджетних трансфертів із Державного бюджету України до місцевих за видами асигнувань протягом 2011–2015 років було надано трансфертів на суму 174195,68 млн грн. (без реверсної дотації), у тому числі коштів із загального фонду 173412,44 млн грн.

Останніми роками постійно зростає обсяг трансфертів та їх частка у структурі доходів місцевих бюджетів. За даними Державного казначейства України, у 2014 році було перераховано 130,6 млрд грн. міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів, що становить 94,9 відсотка річного плану. З них до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 97,2 відсотка річного плану. До спеціального фонду надійшло 79,2 відсотка від запланованого на рік обсягу. Аналіз динаміки міжбюджетних трансфертів за 2011–2015 роки показав, що майже всі різновиди трансфертів з кожним роком збільшуються.

Приріст обсягів міжбюджетних трансфертів у 2015 році порівняно з 2014 роком склав 20,5 відсотка, в той час як відносно 2013 року він зріс на 40,1 відсотка. Також характерним є те, що зростання обсягів міжбюджетних трансфертів відбувалось вищими темпами, ніж зростання обсягів доходів місцевих бюджетів. Це свідчить про недостатність власних фінансових ресурсів у місцевих бюджетах і їх залежність від трансфертів.

Для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій з початку 2015 року застосовуються базова та реверсна дотації. Базова дотація — це трансферт із державного бюджету до місцевих бюджетів, а реверсна дотація — це кошти, що передаються до державного бюджету з місцевих бюджетів. Таким чином, у 2015 році до Державного бюджету України з місцевих бюджетів надійшло 3,1 млрд грн. міжбюджетних трансфертів, що на 48,4 відсотків більше за відповідний показник попереднього року. Реверсна дотація становила 2,7 млрд грн., або 73,2 відсотка від запланованого показника на 2015 рік. Крім того, до складу міжбюджетних трансфертів, що надаються з місцевих бюджетів, входять субвенції на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів. Такі субвенції перераховано в обсязі 476,3 млн грн., що у 2,9 рази більше, ніж за 2014 рік. У цілому загальний обсяг трансфертів до державного бюджету щодо аналогічних показників 2014 року збільшився на 1,0 млрд грн. і склав 1,1 відсотка усіх видатків місцевих бюджетів.

Нова система вирівнювання залежить від індексу податкоспроможності відповідного бюджету, обчисленого у розрахунку на одного жителя. Нормативним вважається середній рівень таких надходжень по Україні на одного жителя ± 10 відсотків. У разі, якщо такий рівень буде перевищено на 10 відсотків, то 50 відсотків надлишкових надходжень буде вилучатися до державного бюджету (реверсна дотація). Якщо ж виникне зворотна ситуація і надходження будуть на 10 відсотків менші за середній рівень, то з державного бюджету буде компенсовано лише 80 відсотків суми, необхідної для досягнення цього рівня.

Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів здійснюється окремо за податком на доходи фізичних осіб та податком на прибуток. Решта доходів місцевих бюджетів вирівнюванню не підлягають і залишаються у повному розпорядженні органів місцевої влади. Базова дотація за аналізований період була перерахована в обсязі 5,3 млрд грн. Надходження до державного бюджету від перерахування реверсної дотації склали 2,7 млрд грн. Загальна частка базової дотації, стабілізаційної дотації, освітньої, медичної субвенції та субвенції на підготовку робітничих кадрів у загальному обсязі міжбюджетних трансфертів склала 59,2 відсотки, в той час як у 2014 році дотація вирівнювання становила 46,3 відсотка.

Існуюча до останнього часу формула розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів враховувала фінансовий норматив бюджетної забезпеченості як базовий показник, який визначався діленням загального обсягу фінансових ресурсів на кількість мешканців та коригувальні коефіцієнти до них. Згідно з Бюджетним Кодексом України від 2010 року [2], формування видаткової частини місцевих бюджетів здійснювалося на формульній основі, відповідно до галузевих фінансових нормативів бюджетної забезпеченості на одного мешканця або споживача суспільних послуг із застосуванням процедури фінансового вирівнювання за видатками, які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. Фактично встановлені нормативи бюджетної забезпеченості визначалися "в межах наявних бюджетних ресурсів", тому плановані обсяги видатків становили 50—80 відсотків фактичної потреби бюджетних установ. Водночас як ефективний напрям розвитку для вдосконалення системи бюджетного вирівнювання знаходився у використанні "податкоспроможності регіону (бюджету)". Під потенційною податкоспроможністю регіону слід розуміти його можливість щодо мобілізації податкових доходів до бюджетів різних рівнів. Індекс відносної податкоспроможності, на відміну від коефіцієнта бюджетної забезпеченості, є основним показником для визначення кошика доходів, що передбачає врахування саме передумов для забезпечення рівності бюджетів, а не вирівнювання результату господарської діяльності органів місцевого самоврядування.

Зважаючи на останнє, поруч із дотаціями, куди важливішу вагу у структурі міжбюджетних трансфертів на сьогодні мають субвенції. Основна частина субвенцій спрямовані на фінансування надання бюджетних послуг у соціальній сфері — програми соціального захисту, освіта, медицина. Державна бюджетна політика впливає на розвиток соціальної сфери через безпосереднє її фінансування [7, с. 138]. Цей процес здійснюється за рахунок коштів як державного бюджету, так і через місцеві бюджети. Оскільки доходів місцевих бюджетів не вистачає для того, щоб повною мірою забезпечити фінансування всіх соціальних програм, які держава делегує органам місцевого самоврядування, значна частина цих програм фінансується за допомогою міжбюджетних трансфертів. Тенденції щодо зростання фінансування соціальних потреб за рахунок коштів місцевих органів влади є загальносвітовим явищем. Проте в Україні, на відміну від європейських країн, широкі повноваження щодо соціального захисту незабезпечені відповідними власними джерелами фінансування. Через це місцеві органи влади змушені скорочувати соціальні програми або здійснювати різні форми соціального захисту населення без відповідного обґрунтування й підкріплення їх місцевими ресурсами. Це в свою чергу призводить до не якісного надання соціальних послуг та виплат. На цьому етапі вступають у дію міжбюджетні трансферти як необхідний інструмент збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів, які, зважаючи а їхнє цільове призначення, отримали назву "соціальних трансфертів".

Майже всі різновиди трансфертів з кожним роком збільшуються. Зокрема дотація вирівнювання, що являє собою міжбюджетний трансферт на вирівнювання доходів спроможності бюджету, який його отримує, у 2014 році становила 60,9 млрд грн., що на 9 відсотків більше порівняно з 2013 роком, на 40 відсотків більше порівняно з 2010 роком, та на 6,3 відсотка менше порівняно із 2015 роком. Величина субвенцій соціального захисту населення у 2015 році збільшилася на 6 відсотків порівняно з 2014 роком та на 96 відсотків порівняно з 2011 роком. Цей показник є важливим, оскільки в економічному сенсі через систему соціального захисту відбувається вторинний перерозподіл доходів у суспільстві з метою максимально можливого забезпечення рівності усіх верств населення, підтримка вразливих прошарків, які тимчасово чи постійно потребують особливої уваги з боку суспільства.

Соціальні трансферти є потужним інструментом перерозподілу доходів та способом реалізації перерозподільної політики держави. Трансфертні платежі впливають на те, як сумарний дохід суспільства розподіляється поміж його членами. Внутрішня структура соціальних трансфертів різниться в залежності від особливостей моделі соціальної політики та містить у собі три узагальнені елементи: соціальне страхування; соціальну допомогу; допомогу пов'язану із народженням та доглядом дитини [9, с. 7]. Як доводять дослідження Інституту демографії та соціальних досліджень НАНУ, механічне збільшення частки соціальних трансфертів у структурі доходів не має пропорційної залежності зі ступенем нерівності у суспільстві. Недосконала політика надання соціальних трансфертів призвела до того, що соціальні виплати не зменшують, а навпаки, збільшують нерівність у розподілі доходів.

Згідно з даними Рахункової палати України, у 2015 році, в умовах запровадження з 1 січня змін до бюджетного і податкового законодавства щодо реформування міжбюджетних відносин у процесі ініційованої Кабінетом Міністрів України фінансової децентралізації, частка наданих з державного бюджету трансфертів у доходах місцевих бюджетів збільшилася на 2,7 відсоткових пункту, до 59,1 відсотка, у тому числі субвенції — збільшилася на 28,0 відсоткових пункту, до 56,6 відсотка, дотацій — зменшилася на 25,3 відсоткових пункту, до 2,5 відсотка, що свідчить про перерозподіл значної частини бюджетних ресурсів на центральному рівні та посилення залежності виконання місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету.

Лише у двох із двадцяти п'яти регіонів частка трансфертів з державного бюджету у доходах місцевих бюджетів становила менше 50,0 відсотків (Дніпропетровська область — 49,9 відсотків, м. Київ — 29,9 відсотків), у шести регіонах — від 50,0 до 60,0 відсотків, в одинадцяти — від 60,0 до 70,0 відсотків, у шести регіонах — перевищила 70,0 відсотків. Загальний обсяг відкритих асигнувань головним розпорядником бюджетних коштів за трансфертами з державного бюджету, направлених місцевим бюджетам у 2015 році, становив 174 млрд 195,7 млн грн., або 98,8 відсотка плану, з яких видатки проведені у сумі 173 млрд 980,0 млн грн., або 98,6 відсотка плану, що в 1,3 рази більше, ніж у 2014 році. Видатки за субвенціями проведені у сумі 166 млрд 703,1 млн грн., або 98,6 відсотки плану, що в 2,5 рази більше, ніж у 2014 році. Загальний обсяг наданих місцевим бюджетам дотацій зменшився, порівняно з 2014 роком, у 8,9 рази і становив 7 млрд 276,9 млн грн., або 98,7 відсотки плану.

Запровадження у 2015 році надання з державного бюджету місцевим бюджетам, замість дотації вирівнювання, нових видів трансфертів призвело до звуження прав органів місцевого самоврядування щодо їх використання. У 2014 році видатки місцевих бюджетів на делеговані державою повноваження в галузях освіти й охорони здоров'я враховувалися при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів, зокрема дотації вирівнювання, яка надавалася на вирівнювання дохідної

спроможності місцевих бюджетів. Рішення щодо використання дотації приймалися органами місцевого самоврядування самостійно. Натомість у 2015 році для оплати поточних видатків окремих типів навчальних і медичних закладів з державного бюджету надані медична, освітня субвенції та субвенція на підготовку робітничих кадрів у загальній сумі 95 млрд 748,4 млн грн., або 100 відсотків плану, з них медична субвенція — 48,2 відсотка загальної суми, освітня — 46,0 відсотка, субвенція на підготовку робітничих кадрів — 5,8 відсотка. Зазначені субвенції становили 32,5 відсотка доходів місцевих бюджетів. Невикористані залишки субвенцій у сумі 4 млрд 646,2 млн грн. залишилися на рахунках відповідних місцевих бюджетів для використання в наступному бюджетному періоді з урахуванням цільового призначення субвенцій та на оновлення матеріально-технічної бази навчальних і медичних закладів.

Оскільки субвенції використовуються на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про їх надання, органи місцевого самоврядування не можуть приймати рішення щодо використання субвенцій на інші видатки і впливати на обсяг виділених державою коштів. Замість дотації вирівнювання місцеві бюджети отримали базову дотацію для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій, яка в 2015 році перерахована в сумі 5 млрд 261,9 млн грн., або 98,2 відсотки плану.

ВИСНОВКИ

Державне регулювання міжбюджетних відносин обумовлене різним рівнем соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Виникають дисбаланси у зв'язку з необхідністю надання певного обсягу соціальних послуг і можливістю відповідної території в забезпеченні їх фінансовими ресурсами. В умовах, коли місцеві бюджети не в повній мірі забезпечуються власною доходною базою, питання, пов'язані з їх збалансуванням вирішуються шляхом міжбюджетного вирівнювання, що становить основу міжбюджетних відносин в Україні та виступає важливим засобом державного регулювання бюджетного процесу і фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Для реалізації принципів ефективного функціонування бюджетної системи на рівні місцевого самоврядування необхідно забезпечити належний рівень фінансування відповідних суспільних потреб, виходячи із основних завдань органів місцевого самоврядування на основі дієвого бюджетного планування та результативного використання бюджетних коштів. Створення належних фінансових умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень, формування збалансованої системи їх фінансового забезпечення потребує відповідних підходів до визначення пріоритетів бюджетної політики щодо взаємовідносин державного та місцевих бюджетів, до яких можна віднести децентралізацію управління бюджетними коштами та підвищення рівня самостійності органів місцевого самоврядування, запровадження належних стандартів фінансового забезпечення місцевого самоврядування, досягнення оптимального рівня розподілу фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами з метою підвищення рівня фінансової спроможності органів місцевого самоврядування, зміцнення податкового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць, удосконалення системи планування показників місцевих бюджетів та їх прогнозування на середньострокову перспективу.

Література:

1. Бюджетна складова реалізації домінуючих напрямів суспільного розвитку: монографія / [Лисяк Л.В. та ін.]; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.В. Лисяк; Дніпропетр. держ. фінанс. акад. — Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. — 396 с.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року із змінами та доповн. № 2456 — VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

3. Державне фінансове регулювання економічних перетворень / І.Я. Чугунов, А.В. Павелко, Т.В. Канєва та ін.; за заг. ред. А.А. Мазараки. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. — 376 с.

4. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Пер. проф. Н.Н. Любимова. — М.: Гелиос АРВ, 2012. — 352 с.

5. Лук'яненко І.Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики: монографія / І. Лук'яненко, М. Сидорович. — К.: НаУКМА, 2014. — 229 с.

6. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин України: монографія / І.О. Луніна. — К.: Наукова думка, 2006. — 432 с.

7. Пасічний М.Д. Інституційні засади розвитку фінансового регулювання економіки / М.Д. Пасічний // *Економічний вестник університету. Сборник научных трудов ученых и аспирантов.* — 2015. — № 27-1. — С. 137—143.

8. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов: В 3-х т. / А. Смит; Пер. П.А. Бибикина. — СПб.: Тип. И. Глазунова, 1866. — Т. 2. — 612 с.

9. Чугунов І.Я. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки / І.Я. Чугунов, М.Д. Пасічний // *Вісник КНТЕУ.* — 2016. — № 5. — С. 5—18.

10. Stiglitz J. Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development / J. Stiglitz, J. A. Ocampo, S. Spiegel, et.al. — Oxford: Oxford University Press, 2006 — 352 p.

References:

1. Lysiak, L.V. (2015), *Biudzhetna skladova realizatsii dominantnykh napriamiv suspil'noho rozvytku* [Budget component of the dominant directions of social development], Dnipropetr. derzh. finans. akad., Dnipropetrovsk, Ukraine.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), *The Law of Ukraine "Budget code of Ukraine"*, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (Accessed 21 January 2016).

3. Chuhunov, I.Ya Pavelko, A.V. Kanieva, T.V. and etc (2015), *Derzhavne finansove rehuliuвання ekonomichnykh peretvoren'* [State financial regulation of economic transformation], Kyiv.nats.torh.-ekon.un-t, Kyiv, Ukraine.

4. Kejns, Dzh. M. (2012), *Obschaia teoriya zaniatosti, protsenta y deneh*, [The General Theory of Employment, Interest and Money], Helyos ARV, Moscow, Russian Federation.

5. Luk'ianenko, I. H. and Sydorovych, M.P. (2014), *Biudzhetno-podatкова polityka Ukrainy: novi vyklyky*, [Fiscal policy: new challenges], NaUKMA, Kyiv, Ukraine.

6. Lunina, I.O. (2006), *Derzhavni finansy ta reformuvannya mizhbudzhethnykh vidnosyn Ukrainy* [Government finance and reform of interbudgetary relations of Ukraine], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine.

7. Pasichnyj, M. D. (2015), "The institutional framework for financial regulation", *Ekonomichnyj visnyk universytetu*, vol. 27 (1), pp. 137—144.

8. Smyt, A. (1866), *Yssledovaniya o pryrode y prychnakh bohatsva narodov*, [Studies on the nature and causes of the wealth of Nations], Typ. Y. Hlazunova, Moscow, Russian Federation.

9. Chuhunov, I.Ya. and Pasichnyj, M.D. (2016), "Financial policy of Ukraine in the globalized economy", *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 5—18.

10. Stiglitz, J. Ocampo, A. Spiegel, S. and etc. (2006), *Stability with Growth: Macroeconomics, Liberalization and Development*, Oxford: Oxford University Press, London, UK.

Стаття надійшла до редакції 07.02.2016 р.